

شرح جامع

حقوق بين الممل خصوصى

«حقوق»

مولف: مسلم يعقوبى

پیشگفتار مؤلف

حقوق بین الملل خصوصی که یکی از شاخه‌های حقوق در حوزه بین‌الملل و در موضوعات خصوصی است به فنی‌ترین مباحث حقوق می‌پردازد.

تعامل روز افزون افراد با یکدیگر مرزهای سیاسی را پشت سر گذاشته و مبادلات تجاری را در فراسوی مرزها به هم پیوند می‌دهد. گسترش صنعت توریسم، تسهیل در حمل‌ونقل کالا زمینه‌ای مساعد برای طرح مباحث حقوق بین‌الملل خصوصی مخصوصاً در مبحث تعارض قوانین را هموار می‌سازند.

برای حاکمیتها وجود معیارهای دقیق، روشن و قاطع مبنی بر شناسایی افراد تبعه از اتباع بیگانه، محل اقامت افراد ساکن در سرزمین‌های ملی مبنی بر میزان تمتع اتباع داخله و خارجه از حقوق معینه امری مهم تلقی می‌شود که در این خصوص کتب متعددی توسط علما و اندیشمندان حوزه حقوق بین‌الملل خصوصی به رشته تحریر درآمده است. هر یک از اساتید حقوق به فراخور توجه و دقت نظر در مباحث خاص از حقوق بین‌الملل نظریاتی را مبذول داشته‌اند که گردآوری و تلخیص همه منابع موجود در درس حقوق بین‌الملل خصوصی جهت آمادگی داوطلبان شرکت در کنکور تحصیلات تکمیلی مورد توجه اینجانب قرار گرفت و با تجربه‌ای که در تدوین بانک سوالات همین درس (۱۰ سال کنکور سراسری و آزاد) از موضوعات مهم و کلیدی موضوع کسب کرده بودم جهت تسهیل مطالعه علاقمندان به رشته حقوق بین‌الملل و سایر رشته‌های حقوق که درس حقوق بین‌الملل خصوصی یکی از منابع امتحانی آنها محسوب می‌گردد نسبت به گردآوری و تدوین این مجموعه «شرح جامع حقوق بین‌الملل خصوصی» که در برگیرنده ویژگی‌های ذیل است اقدام نموده‌ام.

۱- بهره‌گیری از کتب مهم حقوق بین‌الملل خصوصی موجود که به نوعی در طول سالهای متمادی منبع طرح سوال طرح سوال طراحان سوال سازمان سنجش بوده‌اند.

۲- حذف مباحث زائد کتب مورد تلخیص و بیان مطالب مهم که برای یادگیری مباحث ضروری و موضوع امتحانی محسوب می‌شوند.

۳- درج نکات مهم در بین مباحث درس و یادآوری موضوعات کلیدی که می‌تواند مدنظر طراحان سوال واقع شود.

۴- استفاده از تجربه گردآوری بانک سوالات ۱۰ سال کنکور سراسری و آزاد مقطع کارشناسی ارشد در طرح سوالات پایانی هر بخش.

۵- درج سوالات کنکور ارشد سالهای قبل در پایان هر بخش که با موضوع بخشها ارتباط موضوعی دارد.

۶- تقسیم بندی کتاب به ۴ بخش اصلی (کلیات تابعیت و اقامتگاه، وضع حقوق بیگانگان، تعارض قوانین و تعارض دادگاهها و مباحث مهم تعارض قوانین ایران) که منجر به بهره‌برداری مناسب از زمان (مدیریت زمان) توسط داوطلب خواهد بود.

در پایان ضمن تقدیر و تشکر از مسوولین انتشارات ارشد در چاپ و انتشار این مجموعه از کلیه صاحب‌نظران حوزه تدوین منابع آزمون کنکور تحصیلات تکمیلی در درس حقوق بین‌الملل خصوصی تقاضا دارم با ارائه نظرات و اظهار نظرهای پیشنهادی این حقیر را در رفع معایب و نواقص احتمالی اثر مساعدت و یاری نمایند.

مسلم یعقوبی

آذر ماه ۱۳۸۸

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

بخش اول: کلیات، تابعیت، اقامتگاه

فصل اول: کلیات

۱۱ مشخصات حقوق بین الملل خصوصی
۱۱ فوائد حقوق بین الملل خصوصی
۱۲ منابع حقوق بین الملل خصوصی
۱۲ ۱- منابع داخلی (قانون و رویه قضائی)
۱۳ ۲- منابع بین المللی (عهدنامه‌ها و عرف بین المللی)

فصل دوم: تابعیت و اقامتگاه

۱۵ گفتار اول: کلیات و اصول تابعیت
۱۷ دلایل طرفداران سیستم خون
۱۷ دلایل طرفداران سیستم خاک
۱۷ الف) دلایل عقلی
۱۷ ب) دلایل اجتماعی
۱۷ ج) دلایل فایده‌جویی یا مصلحتی
۱۹ وسایل رفع و یا جلوگیری از تابعیت مضاعف
۲۲ انتقاد از فکر تساوی زن و مرد در تابعیت زن
۲۲ گفتار دوم: تابعیت در ایران
۲۳ ۱- تابعیت اصلی
۲۴ ۲- تابعیت اکتسابی
۲۵ آثار قبول تابعیت دولت متبوعه شوهر از طرف زن ایرانی
۲۸ ضمانت اجرای شرایط فوق‌الذکر
۲۸ آثار شخصی ترک تابعیت در مورد ترک تابعیت ایران
۲۸ گفتار سوم: اقامتگاه

بخش دوم: وضع حقوق بیگانگان

فصل اول: مسئله وضع بیگانگان

۶۹ اول: مقتضیات حقوق بین الملل عمومی
۷۰ دوم: رفتار متقابل
۷۰ سوم: قوانین داخلی

اهم قوانین و مقررات عادی ۷۱

فصل دوم: وضع اشخاص طبیعی و اشخاص حقوقی بیگانه در ایران

گفتار اول: وضع اشخاص طبیعی بیگانه در ایران	۷۲
وضع بیگانگان در حقوق سابق ایران	۷۲
اخراج بیگانه	۷۵
اقدامات استحضاطی و تأمینی	۷۸
گفتار دوم: وضع اشخاص حقوقی بیگانه در ایران	۷۸
اشخاص حقوقی حقوق خصوصی	۷۸
شناسایی بین‌المللی اشخاص حقوقی	۷۹
وضع شرکت‌های خارجی در ایران	۸۰
۱- مسأله تابعیت شرکت‌ها	۸۰
۲- حقوق شرکت‌های خارجی در ایران	۸۲

بخش سوم: تعارض قوانین و تعارض دادگاهها

فصل اول: کلیات

گفتار اول: مفاهیم و اصطلاحات تعارض قوانین	۹۷
الف) مفهوم تعارض قوانین	۹۷
ب) عوامل پیدایش تعارض قوانین	۹۸
گفتار دوم: رابطه بین تعارض قوانین و تعارض دادگاهها	۹۸
الف) وجوه اشتراک بین تعارض قوانین و تعارض دادگاهها	۹۸
ب) جهات افتراق بین تعارض قوانین و تعارض دادگاهها	۹۹
ج) تاثیر متقابل تعارض قوانین و تعارض دادگاهها	۱۰۰
گفتار سوم: اصطلاحات تعارض قوانین	۱۰۰
الف) صلاحیت قانونگذاری	۱۰۰
ب) صلاحیت قضایی	۱۰۰
ج) قواعد حل تعارض	۱۰۰
د) قواعد مادی (قواعد اساسی - قواعد ماهوی)	۱۰۱
ه) دسته‌های ارتباط	۱۰۱
و) قوانین درون مرزی (قانون محلی)	۱۰۱
ز) قوانین برون مرزی	۱۰۱
ح) قوانین شخصی	۱۰۲
ط) قوانین عینی (ذاتی - اموال)	۱۰۲
ی) بعضی اصطلاحات دیگر	۱۰۲

فصل دوم: قلمرو تعارض قوانین و روش حل تعارض

گفتار اول: قلمرو تعارض قوانین	۱۰۴
گفتار دوم: روش حل تعارض قوانین	۱۰۶
الف) روش اصولی یا جزمی	۱۰۷
ب) روش حقوقی یا انتخاب مناسب	۱۰۷

فصل سوّم: پیدایش و تکامل تاریخی تعارض قوانین (مکاتب)

- گفتار اول: مکتب قدیم ایتالیایی (مکتب شارحان- قرن ۱۳ و ۱۴)..... ۱۰۸
- گفتار دوّم: مکتب فرانسوی (قرن شانزدهم- مسئله توصیفها و اجرای روش اصولی)..... ۱۱۰
- الف) عقاید دومولن (۱۵۶۶- ۱۵۰۰) ۱۱۰
- ب) درزانتزه (۱۵۹۰- ۱۵۱۹) پیدایش اصل سرزمینی بودن قوانین ۱۱۱
- گفتار سوّم: مکتب هلندی (قرن ۱۷- تعیین مبنای اجرای قانون خارجی)..... ۱۱۲
- کلیات ۱۱۲
- ارزیابی دکترین هلندی ۱۱۳
- گفتار چهارم: مکتب آلمانی ۱۱۳
- گفتار پنجم: مکتب جدید ایتالیایی (مکتب منچینی) ۱۱۵
- گفتار ششم: مکتبهای جدید فرانسوی ۱۱۶

فصل چهارم: اعمال قاعده ایرانی حل تعارض

- رابطه بین سیستمهای حل تعارض ۱۲۰
- گفتار اول: مسئله توصیفها ۱۲۰
- ۱- قانون سبب ۱۲۱
- ۲- مصادره به مطلوب ۱۲۱
- گفتار دوّم: احاله ۱۲۳
- انواع احاله ۱۲۳
- خلاصه قضیه فورگو ۱۲۴
- ۱- انتقادهای وارده بر احاله ۱۲۴
- ۲- نظریات راجع به احاله ۱۲۵
- گفتار سوّم: تعارضهای متحرک ۱۲۶
- شرایط تاثیر بین‌المللی حق ۱۲۸
- صور دخالت قانون ایران ۱۲۸

فصل پنجم: اجرای قانون صلاحیتدار

- گفتار اول: نحوه اجرای قانون خارجی ۱۳۰
- گفتار دوم: موانع اجرای قانون خارجی ۱۳۳
- مسئله نظم عمومی ۱۳۳
- الف) طرح مسئله و زمینه تاریخی نظم عمومی ۱۳۳
- ب) مفهوم نظم عمومی ۱۳۴
- ج) دایره شمول نظم عمومی ۱۳۶
- د) آثار نظم عمومی ۱۳۶
- گفتار سوّم: مسئله تقلب نسبت به قانون ۱۳۶
- الف) طرح مسئله ۱۳۶
- ب) شرایط اعمال قاعده جلوگیری از تقلب نسبت به قانون ۱۳۸
- ج) آثار جلوگیری از قاعده تقلب نسبت به قانون ۱۳۸

فصل ششم: تعارض دادگاهها

- گفتار اول: کلیات ۱۴۰
- الف) تاثیر صلاحیت قضائی در صلاحیت قانونی ۱۴۰

- ۱۴۱ (ب) تأثیر صلاحیت قانون در صلاحیت قضائی
- ۱۴۱ گفتار دوم: صلاحیت بین‌المللی دادگاه‌ها
- ۱۴۴ گفتار سوم: آئین دادرسی در دعاوی مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی
- ۱۴۵ گفتار چهارم: شناسایی و اجرای احکام خارجی

بخش چهارم: مسائل مهم تعارض قوانین در حقوق بین‌الملل خصوصی ایران

فصل اول: کلیات

- ۱۸۵ گفتار اول: مفهوم احوال شخصیه و قانون حاکم بر آن
- ۱۸۵ الف) مفهوم احوال شخصیه
- ۱۸۶ ب) قانون حاکم بر احوال شخصیه
- ۱۸۷ برابر ماده واحده مزبور
- ۱۸۸ گفتار دوم: موارد مختلف اعمال قانون حاکم بر احوال شخصیه
- ۱۸۸ الف) عدم وحدت قوانین خارجی
- ۱۸۸ ب) عدم وجود قانون راجع به احوال شخصیه
- ۱۸۸ ج) وجود تابعیت مضاعف (یا متعدد)
- ۱۸۹ گفتار سوم: استثنائات قاعده اعمال قانون ملی نسبت به احوال شخصیه
- ۱۸۹ الف) نظم عمومی
- ۱۹۰ ب) احاله
- ۱۹۰ ج) نسب
- ۱۹۰ د) اهلیت

فصل دوم: برخی مسایل مهم تعارض قوانین ایران

- ۱۹۲ گفتار اول: نکاح
- ۱۹۲ الف) نکاح ایرانیان در خارجه
- ۱۹۳ ب) نکاح بیگانگان در ایران
- ۱۹۳ ج) اختلاف تابعیت زن و مرد
- ۱۹۴ گفتار دوم: طلاق
- ۱۹۵ بعضی موضوعات دیگر
- ۱۹۶ گفتار سوم: اموال
- ۱۹۶ الف) مبنای صلاحیت قانون محل وقوع مال
- ۱۹۷ ب) حدود صلاحیت قانون محل وقوع مال
- ۱۹۷ اموال منقول
- ۱۹۷ الف) قاعده اجرای قانون محل وقوع مال و استثنای آن
- ۱۹۸ ب) مسئله تعارض متحرک
- ۱۹۸ گفتار چهارم: اموال غیر مادی
- ۲۰۰ - قانون حاکم بر سهام شرکتها
- ۲۰۰ ۱- اسناد با نام: (ماده ۴۰ ق. تجارت)
- ۲۰۰ ۲- اسناد بی‌نام (ماده ۳۹ ق. تجارت)
- ۲۰۰ گفتار پنجم: اسناد و قراردادهای
- ۲۰۱ تنظیم اسناد
- ۲۰۲ الف) اسناد عادی

- ٢٠٢ (ب) اسناد رسمی
- ٢٠٣ قراردادها
- ٢٠٣ الف) اصل حاکمیت اراده
- ٢٠٤ (ب) امارات مشخص تعیین قانون صلاحیتدار
- ٢٠٥ ج) تعیین حدود اراده متعاملین